

חודש אייר, יום העצמאות ויום ירושלים

הפער בין המגמה הגשמית למגמה הרוחנית • יום העצמאות ויום ירושלים

חודש אייר, הוא חודש זיו, היה נעדר אירועים חגיגיים במשך הדורות. הוא הורגש כחודש דל המשמש גשר המחבר בין החודשים שמימינו ומשמאלו, בין ניסן וסיון, שהם חודשים מכווננים בעם ישראל. ועוד ענין מיוחד בחדש זה, ששני החודשים המלווים את חודש אייר, ניסן וסיון, הם לעולם חודשים מלאים, ואילו חודש אייר הוא לעולם חסר. רק אייר של שנת ב' אלפים תמ"ו, שנת היציאה ממצרים, היה מלא: "אייר דההיא שתא עבורי עברוה" (שבת פז ע"ב).

על ההבדל שבין חודש מלא לחודש חסר כתב הרב קוק, שחודש מלא וחודש חסר איננו רק חשבון אסטרונומי, אלא הוא מבטא את מהותו של החודש. חודש מלא הוא חודש שיש לו תוכן עצמי, חיובי ויחודי, ואילו חודש חסר הוא חודש שכל עניינו לשמש מעבר, מעין הפסקה בין שתי פרשיות, לקלוט ולעכל את מה שעבר ולהתכונן לעתיד. חודש בעל תוכן עצמי יש להרחיב, וע"כ הוא מלא, כשם שבשבת אנו מוסיפים מחול על הקודש, כדברי הפייטן "המאחרים לצאת מן השבת וממהרים לבוא"; אבל חודש שאין בו עניין עצמי ואינו אלא אמצעי למטרה, מצמצמים את

האמצעי כדי למהר אל המטרה. ע"כ החודש החסר נקבע רק עפ"י ההכרח, ואין מאריכים אותו (הראי"ה קוק, עין איה שם).

החודשים ניסן וסיון הם בעלי תוכן עצמי, יציאת מצרים ומתן תורה, וע"כ הם מלאים; חודש אייר הוא חודש של קליטת האור הגדול, אך לא את האור עצמו, אלא בבואה של מקור האור, זיו מהאור הגדול, ועל כן שמו חודש זיו. האור הגדול הוא בחדשים ניסן וסיון, וחדש אייר שביניהם אינו אלא קליטת הזיו מהם.

עם ישראל נולד בניסן, כשיצא ממצרים משעבוד לגאולה. את הפסוק "לקחת לו גוי מקרב גוי" (דברים ד, לד), ביארו חז"ל, כרועה המכניס ידו למעי הבהמה כדי להוציא את העובר (מכילתא דר' ישמעאל בשלח, פרשה ו; עיין מהר"ל נצח ישראל, פ"ו). יציאת מצרים היא הולדת האומה, והיא דומה ליצירת האדם: האדם נולד בגופו, אך עדיין לא ניכר בו הצד המדבר, השכלי, והוא אינו מתעסק אלא בגופו, ורק לאחר זמן מתחיל השכל להתגלות; כך יציאת מצרים היא הולדת האומה הגופנית, הלאומית, עדיין לא ניכר בה התוכן הפנימי של האומה האלקית. "ואת ערום ועריה" (יחזקאל טז, ז), פירשו חז"ל: מן המצוות (רש"י שם). רק בחודש סיון, במתן תורה, מתגלה התוכן הפנימי של האומה. וע"כ בפסח מקריבין קרבן העומר משעורים, מאכל בהמה אילמת, ובשבועות מקריבין קרבן שתי הלחם מחיטה, מאכל אדם המדבר. "ועץ הדעת חיטה היה", ו'חטה' בגימטריה כ"ב כמניין אותיות הדיבור, ואין תינוק יודע לומר אבא אמא עד שטעם טעם דגן (ברכות מ"א). בשבועות קיבלנו את מעלת הדיבור, את עשרת הדברות.

מכיוון שבעולמנו אי אפשר לקלוט את שני האורות יחד, את הגאולה הגשמית ואת הגאולה הרוחנית, שכן קיים פער בין המציאות לאידאל - חייב להיות פסק זמן ביניהם, וע"כ בא חודש אייר לחצוץ בין שתי המדרגות. אך באמת שתי המדרגות מחוברות ומאוחדות, כמו תינוק במעי אמו שמלמדים אותו כל התורה, אך כשיוצא לאויר העולם בא מלאך ומשכחו, משום שביציאתו לאויר העולם הוא נתקל בפער שבין האידאל הגדול שבנשמתו לבין המציאות המתגלה. לעולם המפגש עם המציאות מקטין את האידאל ומדחיקו. "המציאות אין לה כנפים מהירים כאלה אשר

לחזיון" (אורות, עמ' נב). ומעתה הולך וגדל התינוק עד שמתחיל ללמוד תורה. תורה זו שלמד איננה חדשה לו, אלא היא גנוזה בקרבו, וכשהוא לומדה נחשף ונגלה לו מה שגנוז בו. כך מבחינת האומה, הנשמה גנוזה, התורה כבר קיימת בו, והאבות קיימו כל התורה כולה; אלא שבאופן מעשי אי אפשר לשתי המדרגות להתגלות בבת אחת. שכן בשורש אין להפריד בין הלאומיות לתורה, וכשם שאין קיום לעם ישראל בלא תורה, כך אין התורה מתגלה בעולם בלא עם ישראל.

טעות גדולה היא בידי אלו הסוברים, שאפשר להיות קשורים לתורה בלא קשר לאומה. כשם שאי אפשר לאומה בלא תורתה, כך אי אפשר לתורה להתקיים בלא האומה. "הרעיון הלאומי בישראל, הוא הרעיון היותר נאצל והיותר מקיף ורחב אצלנו. בלי הכרת הלאומיות שלנו לא היינו זוכים לשום מצוה, כללית או פרטית. כי כל יסוד קיום המצוות הוא מצד ההתקשרות עם כלל ישראל וכל מה שאנו מקיימים הוא "בשם כל ישראל", ואילו היה חסר אחד מס' ריבוא, לא היתה תורה ניתנת: "יותר ממה שאי אפשר לנו להיות עם בהעדר אחת ממצוות ה', יותר מזה אין שום תקומה לשום מצוה מבלעדי היותנו לעם" (הרב י"מ חרל"פ, מעייני הישועה, עמ' שכה), שכן התורה לא נתנה ליחידים - "ואתם תהיו לי לעם" (ויקרא כו, יב). וע"כ חודש אייר של השנה שבה יצאנו ממצרים היה חודש מלא, ללמדך שבאמת הלאומיות והתורה חד הם, ואין אייר רק קשר-גשר, אלא חודש אייר הוא חודש מלא, היינו חודש בעל ערך עצמי המאחד את שתי המגמות, הלאומית והדתית, חול וקודש, גוף ונשמה לאחדות אחת. אמנם בגילויין בפועל נראה שיש ניגוד ביניהן, אך באמת מאוחדות הן (ראה מאמרו של הרב צבי טאו, 'כי עין בעין יראו', למהותו של חודש אייר).

בספר חדש של הרב חרל"פ זצ"ל, שיצא לא מכבר, הוא כותב:

כמו שא"א ליהדות בלא אמונה כך א"א ליהדות בלא הכלל והמשכת הגזע. כל מי שייחס עצמו ליהדות מצד פרטיותו העצמית בלבד, ואומר שדי לו שיעבוד הוא לבדו את הקב"ה ויהיה יחידי בעולם, דומה לו שהוא יהודי, אינו אלא טועה, כמו מי שאומר שהוא יהודי בלי אמונה בעיקר היהדות (הי לי).

וכ"כ בס' משך חכמה: "כי אין ה' מייחד שמו על הפרטי, כי הפרטי בלא צירוף כללי אינו תכליתי כלל" (ויקרא יח, ד).

ודברים אלו מפורשים בהלכותיו של הרמב"ם: "הפורש מדרכי צבור, ואע"פ שלא עבר עבירות, אלא נבדל מעדת ישראל, ואינו עושה מצוות בכללן, ולא נכנס בצרתן, ולא מתענה בתעניתן, אלא הולך בדרכו כאחד מגויי הארץ, וכאילו אינו מהם, אין לו חלק לעולם הבא" (הלכות תשובה פ"ג, ה"א).

זכור היו יהודים בזמן לא רחוק, שזו היתה השקפת עולמם. "גרמנים בני דת משה" הם קראו לעצמם.

הפער בין המגמה הגשמית למגמה הרוחנית

המצב המוסרי הירוד באומתנו גרם לכך שאי אפשר להכיל את שתי המגמות יחדיו, וכמאמרו המפורסם של בעל חובה"ל "כל אשר נוסף העולם יישוב - נוסף שכלם חורבן" (שער הפרישות פ"ב): כשהמגמה החומרית מתגברת, נחלש השכל, והכוח הרוחני הולך ומתמעט, ואין תקנה אלא לפרוש מענייני העוה"ז ולעסוק רק בענייני העוה"ב. ועל כן הזהירה התורה "פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת, ובקרך וצאנך ירביון וכו', ורם לבבך ושכחת את ה' אלוקיך" (דברים ח, יב-יד). ובפרשת האזינו: "וישמן ישורון ויבעט, שמנת עבית כשית, ויטוש א-לוה עשהו וינבל צור ישועתו" (שם לב, טו). הנביא ישעיהו מתאר "ותמלא ארצו כסף וזהב וכו' ותמלא ארצו סוסים, ותמלא ארצו אלילים" (ישעיהו ב, ז-ח), סופה של הנהגתנות, שהכסף וזהב הופכים להיות אלילים, וכמאמר הפתגם של הרב קוק זצ"ל לחודש תמוז "בכל דור עבודת עגל הזהב תסבב שברון לוחות העדות"*. האידאלים נשברים עקב הסגידה לעגל הזהב. אולם לא הפרישות וההסתגרות בחלומות על מלכות שמים היא נחלתם של ישראל, המגמה הרצויה היא מלכות ה' בארץ, בסדרי שלטון במדינה, בצבא, בחקלאות, בפוליטיקה ובמדע, וכך נהגו אבות האומה.

* ועיין בכרך ג', מאמר "על התאוה ועל השנאה".

הגיע הזמן לפרסם בעולם שהקדש, האידאליות העליונה, הראויה להיות נכספת מכל צדיקים, מכל ברי לב, הוא יונק מהחול, כמו שהצומח יונק מהדומם, וכמו שהחי והאדם ניזון ממה שהוא למטה ממדרגתו בהויה. ואז יבא התור בעולם, שרוח הקדש ושאירת הקדש יהיו הגורמים האדירים לבנין העולם ושכלולו, ויסור אז מהעולם אותו המצב של המארה העתיקה הרובצת עליו, המתבטאת במאמר הפילוסופי-המוסרי של החסיד בעל חובת הלבבות 'שכל מה שירבה הישוב תיקון מוסיף השכל חורבן', ויהיו השכל וישוב העולם הולכים בהדדיות גמורה, 'ויהי כבוד ה' לעולם וישמח ה' במעשיו' (הראי"ה קוק, מאמרי הראיה ב, עמ' 406).

וכן כתב הרמב"ם על האבות ועל משה, שהתאחדו עם הא-ל. "ועם זה היו עוסקים בהנהגת האנשים, בריבוי הממון ובהשתדלות למען הקנין. לדעתי, זו ראייה שהיו עושים מעשים אלו באיבריהם בלבד בשעה שבשכליהם לא פסקו מהיות לפניו ית'. כן נראה לי, שמה שחייב הישארותם של ארבעת אלה בתכלית השלמות אצל הא-ל, כשהשגחתו מתמדת עליהם, אפי' כאשר עסקו בריבוי הממון, ברעיה, בעבודה החקלאית והנהגת הבית, הוא שבכל המעשים האלה מטרם היתה להתקרב אליו ית', ואיזו התקרבות, שכן תכלית מאמציהם במשך קיומם היתה להביא לידי מציאות אומה היודעת את הא-ל ועובדת אותו. 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט' (בראשית יח, יט), שכן עיסוקים אלה הם עבודת ה' צרופה וגדולה, דרגה זו אינה דרגה שאיש כמוני יבקש להדריך אל השגתה" (רמב"ם, מורה נבוכים ג, נא). כאן מתאר הרמב"ם את המצב האידאלי, אך גם הוא סובר כבעל חובת הלבבות, ש"תיקון הנפש בחרבן הגוף" (הקדמה לפירוש המשניות). כרגע דרגה זו אינה תואמת לדור הגלות, אך זו היתה דרגתם של האבות, וזו היא תכליתם ומגמתם של ישראל לעתיד. ומה שעשו האבות הוא ההכנה האידאלית, כמו לימוד תורה של תינוק במעי אמו, שאילולא הכנה זו לעולם לא יגיעו אל המטרה.

ועוד, אם נתבונן בדברי התורה, נמצא שאין לך נושא המוזכר פעמים כה רבות כמו ארץ ישראל. עפ"י חז"ל נרמזה ארץ ישראל כבר בפסוק הראשון בתורה: "כח מעשיו הגיד לעמו" (תהילים קיא, ו), כמבואר ברש"י שם. ואחר

כך הדיבור הראשון לאברהם "לך לך מארצך וכו' אל הארץ אשר אראך, ואעשך לגוי גדול וכו' ונברכו בך כל משפחות האדמה" (בראשית יב, א-ג) - הרי לנו הפרוגרמה של עם ישראל: להיות ברכה לאנושות כולה, ע"י שייעשו לגוי גדול. ומה הוא 'גוי גדול'? מפורש בספר דברים, "כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראינו אליו, ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת אשר אני נותן לפניכם היום" (דברים ד, ז-ח), היינו, קרבת אלקים ותורה. ומגמה זו תתגשם רק כשהיו ישראל בארץ - "אל הארץ אשר אראך".

האידיאל של עם ישראל איננו בצדיקים וחסידים יחידים, אפי' לא בהרבה מהם, אלא בעם צדיק וחסיד, המנהל מדינה מודרנית, ממשלה, צבא, חקלאות, תעשייה וטכנולוגיה מתקדמת, סדרי חברה ומשפט, וכל אלה עפ"י אידאל אלקי. יחידים חסידים וצדיקים יש גם בעמים אחרים. "באמת כל עיקרה של התייחדותנו הישראלית היא בהבדלה שבין ישראל לעמים, אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, הבדיל אותנו מן העמים להיות לו, יצר לו עם זו לסיפור תהלתו ושם לו עם עולם במקרא הדורות ואותיותיהם וכו'" (לנתיבות ישראל, עמ' 74). וכך תיאר הרב קוק זצ"ל את הצורך במדינה יהודית:

בראשית מטעו של העם הזה, אשר ידע לקרוא בשם הרעיון הא-להי הברור והטהור בעת השלטון הכביר של האלילות בטומאתה-פראותה, נתגלה השאיפה להקים צבור אנושי גדול אשר 'ישמור את דרך ה' לעשות צדקה ומשפט'. זוהי השאיפה שבאה מכח ההכרה הברורה והעזה והתביעה המוסרית הכוללת והרמה, להוציא את האנושיות מתחת סבל נורא של צרות רוחניות וחמריות ולהביאנה לחיי חופש מלא הוד ועדן, באור האידיאה הא-להית ולהצליח בזה את כל האדם כולו. למלואה של שאיפה זו צריך דוקא, שצבור זה יהיה בעל מדינה פוליטית וסוציאלית וכסא ממלכה לאומית, ברום התרבות האנושית, "עם חכם ונבון וגוי גדול", והאידיאה הא-להית המוחלטת מושלת שמה ומחיה את העם ואת הארץ במאור חייה. למען דעת, שלא רק יחידים חכמים ומצוינים, חסידים ונזירים ואנשי קודש, חיים באור האידיאה הא-להית, כי גם עמים שלמים,

מתוקנים ומשוכללים בכל תקוני התרבות והישוב המדיני; עמים שלמים, הכוללים בתוכם את כל השדרות האנושיות השונות, מן רום האינטלגנציה האמנותית, הפרושית, המשכלת והקדושה, עד המערכות הרחבות, הסוציאליות, הפוליטיות והאקנומיות, ועד הפרולטריון לכל פלגותיו, אפילו היותר נמוך ומגושם (הראי"ה קוק, אורות, עמ' קד).

ה א י ד א ל ה נ כ ס ף הו א אומה ומדינה המגשימה אידאל אלקי בכל התחומים - זהו ה ח י דו ש ש ל ע מ י ש ר א ל, ולשם כך אנו זקוקים לארץ ישראל. בשלבים הקודמים נכשלנו, וע"כ הופקעה מאתנו המדינה, הוכרחנו לפרוש מחיי העוה"ז כדי לחזק את התכנים הרוחניים;

עזבנו את הפוליטיקה העולמית מאונס שיש בו רצון פנימי, עד אשר תבוא עת מאושרה, שיהיה אפשר לנהל ממלכה בלא רשעה וברבריות... "יעקב שלח לעשו את הפורפירא" (בר"ר עה, ד. דב"ר א, כ). אין הדבר כדאי ליעקב לעסוק בממלכה, בעת שהיא צריכה להיות דמים מלאה, בעת שתובעת כשרון של רשעה (אורות עמ' יד ג).

אך מציאות זו אינה אידאלית, אלא מצב ארעי כאמצעי לתיקון שבעתיד.

כל מחשבה שהיא מפקרת את תיקון העולם וסדרי המדינות ופורחת באויר רוחני לבדה, ומתפארת בתיקון נשמות והצלחתן, הרי היא מיוסדת בשקר שאין לו רגלים. וכל מחשבה שדבר אין לה עם הרוממות הנצחיות, ומתעסקת רק עם סדרי החיים החמריים ותיקוניהם, אפילו אם יהיו בה תכנים מוסריים וארחות צדק ומישרים, סופה להתעכר, מפני קטנותה, ומפני הזוהמה והסירחון שהחיים החמריים לקויים בהם בטבעם, כשהם מנותקים מיסוד חיים נצחים ותשוקתם (הראי"ה קוק, אורות הקודש ג, עמ' קפ).

שתי אידאות העוסקות לטענתן בתיקון עולם. הנצרות עוסקת רק בענייני שמים, פורחת באויר רוחני בלבד ומפקירה ומזניחה כל עיסוק בתיקון ארצי. לעומתה, ההשקפה הסוציאלית מבקשת לתקן סדרי חברה ושלטון, אך כופרת בזיקה של אדם, ובוודאי של מדינה, לרבש"ע. אין זו דרכה של כנסת ישראל.

הטענה הנשמעת כיום - עם ישראל חי אלפיים שנה בלא מדינה, ויש להמשיך לחיות רק חיי תורה בלא מדינה - אין בה ממש. אי אפשר להפוך מצב של בדיעבד למציאות אידאלית. לא כך חיו אבות האומה, ולא כך יהיה באחרית הימים. כבר לימדנו המהר"ל, שאין זה דבר טבעי שעם מתקיים בלא מדינה. ומכאן הוודאות שנחזור לארצנו.

כי אין ספק כי הגלות הוא שינוי ויציאה מן הסדר. שהשי"ת סידר כל אומה במקומה הראוי לה, וסידר את ישראל במקום הראוי להם שהוא ארץ ישראל. והגלות ממקומם הוא שינוי ויציאה לגמרי, וכל הדברים כאשר הם יוצאים ממקומם הטבעי, והם חוץ למקומם, אין להם עמידה במקום הבלתי טבעי להם, רק הם חוזרים למקומם הטבעי... כי מקומם הראוי להם לפי סדר המציאות, להיותם בא"י ברשות עצמם ולא ברשות אחר... וכמו"כ הפיזור אינו דבר טבעי... ולפיכך פיזור ישראל בין האומות הוא דבר היוצא מן הטבע.

לכך: "ידוע - שאני משעבדן, תדע - שאני גואלן" (ב"ר מד, יח), להוציא אותם מן השעבוד. כי הוא ית' המסדר המציאות, אי אפשר שיבוא מאתו דבר יוצא מן הסדר, כי אם לפי שעה במקרה החטא... אבל שיהיה נשאר לעולם - זה אינו, כי לא תמצא דבר שהוא יוצא מן הסדר שיהיה מקויים (נצח ישראל פרק א).

גם הטענה שטוענים נגדנו, שהפכנו את מצוות ארץ ישראל למצוה עליונה מכל המצוות, אין זו המצאה של גדול זה או אחר, זוהי אמירה של חז"ל, שארץ ישראל שקולה כנגד כל המצוות (ילקוט שמעוני, פרשת ראה, רמז תתפה). בקשר לטענה זאת כדאי לציין דברים שכתב הרב יצחק מאיר לוינ' זצ"ל, מי שהיה מנהיגה של אגודת ישראל ואחד מהשרים בממשלת ישראל הראשונה, עם הקמת המדינה: "עשינו שגיאה גדולה שהחשבנו את בניין וישוב ארץ ישראל כמצווה אחרת רגילה, ולא שמנו לב שארץ ישראל היא לב כל היהדות, וכל פזורי ישראל מכל קצוות תבל נקבצים ומתרכזים בה" (חיים שלם, עת לעשות להצלת ישראל, עמ' 35). בהמשך הוא מתלונן שיישוב הארץ נעשה לנחלתם של הציונים והמזרחיים, "ולאגודת ישראל יש תפקיד של חיזוק הדת בלבד".

אנו מאמינים שהיום המציאות השתנתה, שההשגחה האלוקית מכוונת אותנו לאחדות המגמות, הלאומיות מתחברת עם התורה, ומתעוררת שאיפה להגשמת האידאל האלוקי בחברה ובמדינה. חז"ל נתנו לנו סימנים לאתחלת דגאולה: קץ מגולה, הארץ נותנת פירותיה, קיבוץ גלויות של ששים ריבוא והסרת ג' השבועות. "אמר ר' אבא: אין לך קץ מגולה מזה, שנאמר "ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופרייכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא" * (סנהדרין צח, ע"א); וכדברי האור שמח, שמאז החלטת האומות בסן רמו שארץ ישראל שייכת לעם ישראל - סר פחד השבועות (הרב כשר, התקופה הגדולה, עמ' קעה). ועתה בתקופתנו ניתנו לנו שני סימנים חדשים - יום העצמאות ויום ירושלים, שהזדמנו יחד לפונדק אחד בחודש אייר. מעתה חודש אייר איננו רק מחבר בין שתי המגמות, בין לאומיות ותורה, בין תיקון היישוב לתיקון השכל, שבמצב זה אפשר לראות יהודים שעיסוקם הוא בחול מזה, ושומרים מצוות ותורה מזה; אלא חודש שיש בו אחדות מגמות, שתיקון היישוב ובנין השכל הולכים יחדיו, וגדולה מזו, שבנין השכל הוא המניע לתיקון העולם, כפי שהיה אצל האבות הראשונים. בתקופה האחרונה ניתן לגלות קצינים בצבא, שגבורתם נבעה מתוך מניע של קודש, חקלאים העוסקים בעבודת אדמה מתוך אידאל של קודש, במגמה להגשים אידאל אלקי בבניין הארץ והאומה, או כפי ביטוי של הרב קוק: "לזרוק את הנשמה בהגויה המחוטבת הזאת" (אגרות הראיה ב, עמ' רח).

זוהי כוונתו של הרב זצ"ל שהגיע הזמן לפרסם בעולם שהקודש יונק מן החול, ולהסיר מהעולם את המצב של המארה העתיקה הרובצת עליו, "שכל מה שמוסיף היישוב תיקון, מוסיף השכל חרבן"; אדרבה ככל שגדל היישוב ומתחזק, כך מתעצמת הנשמה.

אין המדינה האושר העליון של האדם. זה ניתן להאמר במדינה רגילה, שאינה עולה לערך יותר גדול מחברת אחריות גדולה, שנשארו המוני האידיאות, שהן עטרת החיים האנושיות, מרחפים ממעל זה ואינם נוגעים בה. מה שאין כן מדינה שהיא ביסודה אידיאלית, שחקוק בהוויתה תוכן האידיאלי היותר עליון שהוא

* וע"ע בכרך ב', מאמר "תוקפו של יום".

באמת האושר היותר גדול של היחיד. מדינה זו היא באמת היותר עליונה בסולם האושר, ומדינה זו היא מדינתנו, מדינת ישראל, יסוד כסא ה' בעולם, שכל חפצה הוא שיהיה ה' אחד ושמו אחד, שזהו באמת האושר היותר עליון. אמת, שאושר נשגב זה צריך הוא לביאור ארוך כדי להעלות אורו בימי חושך, אבל לא מפני זה יחדל מלהיות האושר היותר גדול (הרא"ה קוק, אורות, עמ' קס).

חודש אייר הראשון, של גאולת ישראל ממצרים. היה חודש מלא. הוא לימד אותנו את האידאל של אחדות הלאומיות והתורה, והוא היה כתינוק שלמד במעי אמו את כל התורה, אך מיד ביציאתו לאוויר העולם, בא מלאך וסוטר ומשכיח ממנו כל התורה, ורק בתקופה מאוחרת יותר, התינוק מחזיר לעצמו כל מה שלמד בעבר. כך מבחינת האומה - בתחילה למדנו על האידאל המאחד, אך בגלות הדבר נשכח מאתנו, ומאז חודש אייר הוא חודש חסר, הוא משמש רק כגשר בין המגמות של ניסן וסיון. עתה הגיע זמן האחדות, ומן השמים סיבכו שחודש אייר שוב הפך לחדש מהותי עצמי, לחודש מלא, המאחד את הקודש והחול. החודש הזה אנו חוגגים את חג הלאומיות, יום העצמאות והקמת המדינה. וגם את יום ירושלים, יום התעוררות היסודות הרוחניים של האומה - ציון וירושלים.

יום העצמאות ויום ירושלים

לפיכך צמוד יום העצמאות לחג הפסח, חג היציאה לחירות, החג הלאומי, ואילו יום ירושלים צמוד לחג השבועות, מתן תורה, באשר הוא מזריק נשמה לגוף ונותן לו תוכן.

בשבוע שחל בו יום ירושלים קוראים בתורה, בדרך כלל, פרשת בחוקותי, ושם נאמר "ואולך אתכם קוממיות" (כו, יג). ודרשו: "קוממיות" - "כשתי קומות של אדם הראשון" (ב"ב עה ע"א). ופירש המהר"ל, שאדם הראשון היתה קומתו מאתיים אמה, והיינו שלמות כפולה; גשמית ורוחנית, שכן המספר מאה מציין שלמות. ההבטחה האלוקית היא שהגאולה העתידה לא תתבטא רק בעצמאות מדינית, ולא תצטמצם רק בגאולה רוחנית בלבד, אלא כשתי קומות של אדם הראשון, איחוד בין שתי המגמות. וכ"כ

הרב בסידור: "כי הגוף והנשמה יחד הם קומה שלמה, גשמית ורוחנית, וכן תחיית המתים משלימה את הגשמי ג"כ למעלת הנצחיות, ע"כ הוקבע בשמירת חוקיו שהקב"ה מוליך אותנו קוממיות, ב' הקומות וכו'" (עולת ראייה, ח"א, עמ' רמב).

את הסוד הזה צריכים ת"ח לגלות לציבור. אין כאן התחייבות למהלך מהיר, קצר ורצוף. אפשר שהמהלך יארך זמן רב, יהיה מפותל, ופעמים אפילו יתרחשו נסיגות לאחור, אך יש צורך להבין את הכיוון.

פעמים שבאה נסיגה כירידה צורך עליה, דוגמא לזה מצינו בפרשת מצורע. טעם לנסיגות ביארו חז"ל בפרשת מצורע: "ונתתי נגע צרעת" - וכי בשורה היא להם שנגעים באים עליהם? תני רשב"י, כיוון ששמעו כנענים שישראל באים, עמדו והטמינו מטמונות בקירות הבית, מה הקב"ה עושה? מגרה בביתו נגעים, והוא סותרו ומוצא בו (ויקרא רבה י, ו). למדנו מכאן שלפעמים אנו נפגשים בדברים רעים ומאוסים כמו צרעת, ואיננו יודעים שתחת האשפה גנוז זהב; יתרה מזו, כל הרע לא נועד אלא לגלות את המטמון. גם בדורנו אנו נפגשים בדברים שליליים ומאכזבים, ואיננו מבינים כרגע איך למעשה הם האמצעים לגילוי הטוב בעתיד.

כאשר סגן אלוף עמנואל מורנו הי"ד קיבל את דרגתו אחר הגירוש מקטיף, הוא השמיע משפט מאוד משמעותי, וכך אמר: "ישנם ג' דרכים להתמודד עם משבר: הדרך הראשונה היא דרך הייאוש; הדרך השנייה היא לראות את חצי הכוס המלאה; והדרך השלישית, שהיא עדיפה בעיני, היא להשתמש ברע כמנוף לטוב".

השכינה נגלית ונכסית מישראל. "דומה דודי לצבי או לעופר האיילים על הרי בתר" (שיר השירים ב, יז), ודרשו חז"ל, "מה הצבי הזה נגלה וחוזר ונכסה" - כך גאולתן של ישראל (במדבר רבה יא, ב). על ראשי ההרים הצבי מתגלה, וכשהוא יורד מן ההר הוא נעלם מהעין. אך גם כשהוא נכסה אין להתייאש, הוא מתגלה לבסוף. ויותר מזה, מתברר למפרע שגם כשהוא נכסה הוא באמת מתקדם בתוך הוואדי הנעלם. וכבר תיאר מצב זה הרב קוק: "כל מי שעוקב אחר סדרי הישוב, מראשית צעדיו ועד עכשיו, יכול הוא לראות בחוש, איך שמכל ירידה אשר סבלנו, נצמחה אח"כ עליה

והתפתחות יותר גדולה, וצעד של דליגה לטובה יצא מכל משבר" (הראי"ה
קוק, מאמרי הראיה ח"ב, עמ' 360).